

Het laten terugkeren van migranten die moeten vertrekken kan beter worden georganiseerd

Migranten vastzetten die moeten terugkeren naar hun herkomstland leidt er niet altijd toe dat ze ook echt vertrekken. De Nederlandse overheid kan hun terugkeer maar beperkt met beleid beïnvloeden. Volgens de wet dient de overheid altijd eerst te onderzoeken of terugkeer ook met een lichtere maatregel kan worden bereikt. Het gaat dan bijvoorbeeld om het opleggen van een meldplicht, borgsom, garantstelling of het innemen van reisdocumenten. De overheid moet daar meer mee gaan experimenteren. Daarnaast dient ze de medewerking van migranten en landen die niet of onvoldoende meewerken meer te stimuleren. Tot slot kunnen de organisaties die migranten vastzetten om hen uit te zetten (DT&V, AVIM, KMar) beter samenwerken. Dat schrijft de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) in het advies '[Samen werken aan terugkeer](#)'.

De helft van de vastgezette migranten vertrekt niet

In de periode 2015-2019 is het jaarlijks aantal vastzettingen (bewaringen) bijna verdubbeld, van 1999 in 2015 naar 3729 in 2019. Bijna tweederde daarvan heeft ertoe geleid dat de migrant ook echt onder toezicht uit Nederland is vertrokken. Dat aandeel is toegenomen tot 2017 en is daarna gestabiliseerd. De toename komt deels door een toename van het aandeel 'Dublin-bewaringen'. Deze worden niet opgelegd om migranten uit te zetten naar hun land van herkomst, maar om hen over te dragen aan een andere EU-lidstaat op grond van de Dublin-verordening. Dublin-bewaringen leiden veel vaker tot 'aantoonbaar vertrek' uit Nederland (90 procent) dan andere bewaringen (50 procent). Een Dublin-overdracht aan een andere lidstaat zegt niets over terugkeer van de migrant naar het herkomstland. Ook andere lidstaten lukt het na de overdracht vaak niet de migrant naar het herkomstland uit te zetten.

Volgens de wet moet de migrant meewerken aan gedwongen vertrek, maar de overheid kan dat niet afdwingen. Het komt dus voor dat migranten die niet of onvoldoende meewerken aan hun vertrek niet uitgezet kunnen worden.

Al lange tijd knelpunten bij het vastzetten

Medewerkers van de organisaties die migranten vastzetten, ervaren al jaren knelpunten: gebrekkige samenwerking, hoge tijdsdruk, onvoldoende informatievoorziening en -uitwisseling, hoge administratieve lasten, ingewikkelde wet- en regelgeving en te weinig aandacht voor het op peil houden van hun kennis en expertise.

Veertien procent van de bewaringen die worden beëindigd, wordt opgeheven omdat de organisaties onzorgvuldig handelen. Vaker worden bewaringen beëindigd omdat migranten en/of hun land van herkomst niet of onvoldoende meewerken aan het gedwongen vertrek.

Meer experimenteren met lichtere maatregelen, medewerking migranten en herkomstlanden stimuleren en beter samenwerken

We weten te weinig over de effectiviteit van lichtere maatregelen. In de praktijk worden ze beperkt toegepast. Om recht te doen aan het uitgangspunt dat bewaring als laatste middel wordt ingezet en om een goed beeld te krijgen van de effectiviteit van bewaring in relatie tot de effectiviteit van lichtere maatregelen, moet de overheid meer gaan experimenteren met het toepassen van alternatieven. Als vastzetten echt noodzakelijk is, moet de migrant vooral worden gestimuleerd om alsnog zelfstandig te vertrekken. Ook moet meer worden geïnvesteerd in relaties met herkomstlanden die niet of onvoldoende meewerken aan de gedwongen terugkeer van hun burgers. Daarnaast moeten de organisaties die migranten vastzetten beter met elkaar gaan samenwerken, zodat ze van elkaar kunnen leren.